

KRIMINALOMSORGEN

Tilbakeføringsgarantien (TG)

Kort og godt

Juni 2011

Kriminalomsorgens sentrale forvaltning

Ting som omtales:

Innledning:	3
Tilbakeføringsgarantiens to hovedsider.....	3
Frimsorgen og TG	4
Møteplikten i støpeskjeen	6
Tilbakeføringsgarantien og “sømløs” straffegjennomføring....	6
Kompetanse – nøkkel til det “sømløse”?	7
Prisverdig prøveprosjekt i Vestfold!	7
Tilbakeføringskoordinatorene.....	9
Rollefordelingen	9
En presisering	10
NAV og Kvalifiseringsprogramveiledere.....	10
Tilbakeføringsgarantien og linjeansvaret.....	10
Nordisk Samarbeidsråd for kriminologi.....	10
Samarbeidet med de frivillige	11

Innledning

Vi har hittil sendt ut to nummer av “Kort og godt” om tilbakeføringsgarantien (TG). Men vi vet at det stadig er behov for oppdatert informasjon. Dette nummeret konsentrerer seg om TG og friomsorgen. Vi håper det kan være oppklarende og tydeliggjørende.

Vi omtaler også tilbakeføringskoordinatorene som har ført til mange diskusjoner og stort engasjement.

I dette nummeret omtaler vi også kort hvordan arbeidsfordelingen mellom mellom TG-koordinatorene, sosialkonsulentene, kontaktbetjentene og NAV-konsulentene kan bli i framtida. Dette er en utfordring og vi håper at regionene og anstaltene finner fram til gode løsninger.

Tilbakeføringsgarantiens to hovedsider

Det stilles ofte spørsmål om tilbakeføringsgarantien egentlig representerer noe nytt. Svaret på det er både ja og nei. For tilbakeføringsgarantien er som en medalje med to sider.

1. Prosjektsiden

Prosjektsiden er en følge av Stortingsmelding nr. 37. Her ble TG, som opprinnelig ble lansert i Soria Moria I, konkretisert og løftet fram. TG-prosjektet har hatt som sikte å gjøre noe med organiseringen med regionkontakter, regionutvalg og flere arbeidsgrupper. Informasjon både til egen etat og til etatssamarbeidspartnerne står sentralt i dette arbeidet. Et hovedansvarlig for prosjektet har vært å fokusere enda sterkere enn før på viktigheten av å forberede løslatelsen og tiden etter endt straffegjennomføring. Prosjektet er en del av det store prosjektet som tar mål av seg til å implementere Stortingsmelding nr. 37.

TG prosjektet skal være ferdig i løpet av 2012, altså om vel ett år. Da forutsettes det at en bedre tilbakeføring til samfunnet, er ivaretatt i det daglige, ordinære arbeidet i linjen. Eller for å si det slik: i *linjene*. Det gjelder jo også for alle de medansvarlige samarbeidspartnerne som kriminalomsorgen har i forbindelse med TG.

2. Innholdssiden

Innholdet i TG har det vært jobbet med i mange tiår. Det er lagt sten på sten, både i fengsel og i friomsorgen. Denne siden inneholder både permanente importerte tjenester som skole, helse, NAV-sosial, rusmestringsenheter, bibliotek, religiøs virksomhet og mer tidsbegrensede prosjekter som TAFU, kvalifiseringsprogrammet, osv.

Men ikke minst dreier det seg om de stenene som er lagt av

kriminalomsorgens egne kontaktbetjenter, verksbetjenter, sosialkonsulenter, saksbehandlere i friomsorgen og andre som har jevnlig kontakt med de innsatte. Kontaktbetjentundersøkelsene viser at informasjon, samtale, veiledning og motivering er de feltene kontaktbetjentene mener de er best på. Vi håper at videreutviklingen av tilbakeføringsarbeidet skal gi enda mer inspirasjon til å drive med nettopp dette.

Friomsorgen og tilbakeføringsgarantien

Det har vært en livlig diskusjon om hvorvidt friomsorgen berøres av tilbakeføringsgarantien. Engasjementet har vært stort. Noen har sagt: Hurra – den gjelder oss i friomsorgen. Andre sier: TG gjelder bare delvis friomsorgen. Atter andre har ment at TG ene og alene er beregnet implementert i forbindelse med straffegjennomføring i fengsel.

Signalet fra Justisdepartementet er på dette punkt nå helt tydelig:

Friomsorgen er forpliktet på å virkeliggjøre intensjonen i tilbakeføringsgarantien på lik linje med fengslene.

Fordi: Tilbakeføringsgarantien er og blir en politisk ambisjon om at *alle* som gjennomfører straff i kriminalomsorgen – enten i fengsel eller i friomsorg – skal få relevante tilbud om bolig, arbeid, skole, gjeldsrådgivning, rus og helsetilbud, dersom de ikke allerede har det.

Domfeltes behov

Flertallet av dem som gjennomfører en straff i friomsorgen, har ikke alltid behov på alle disse feltene. Mange har kanskje bare behov for forbedringer på ett eller to av områdene. Da skal de hjelpes til å få det de trenger på disse feltene, selv om det ikke er full pakke.

Friomsorgens forutsetninger:

Friomsorgens tverrfaglige kompetanse er et stort fortrinn i alt tilbakeføringsarbeid. Nærhet til kommunenes servicetilbud er en annen fordel. For det tredje er nærhet til et variert næringsliv og ikke minst frivillige organisasjoner, en ubetinget fordel. Friomsorgen er ikke en “stat i staten”, men et tannhjul som har sin plass i et større maskineri.

To kategorier klienter

De klientene som kommer fra fengslene har forhåpentligvis fått påbegynt et tilbakeføringsløp under fengselsoppholdet, men de trenger bistand til å holde fast ved de løpene som er lagt slik at de ved endt tid kan fungere i samfunnet på lovlydig vis. Det stiller krav til innholdet i møteplikten og opplegget i EK.

Samfunnsstraffdømte

Her har friomsorgen ansvar for hele straffegjennomføringen. Intensjonen i tilbakeføringsgarantien er at straffedømte etter straffegjennomføringen skal kunne fungere som andre i samfunnet. Det ligger i navnet at samfunnsstraffen er båret av samme idé: Å hindre brudd på arbeids-, skole-, familierelasjoner og nettverk under soningen. Slik sett er alle straffeformer som ikke inkluderer fengsel, helt i tilbakeføringsgarantiens ånd.

Møteplikten i støpeskjéén

Det er vel kjent at møteplikten praktiseres noe forskjellig i etaten. For å gjøre innhold og praksis mer enhetlig har en arbeidsgruppe fått i oppdrag å jobbe med dette. Den vil levere sin rapport høsten 2011. Rapporten vil blant annet ta for seg

innhold, organisering, saksbehandling, regelverk og brudd på vilkår. Den vil ende opp med noen forslag som så skal behandles på bred basis, og i KSF som vedtar den endelige utforming.

Tilbakeføringsgarantien og "sømløs" straffegjennomføring

Tilbakeføringsgarantien representerer en utfordring i forhold til eksterne samarbeidspartnere. Men den er i høy grad også en utfordring til samarbeidet internt i kriminalomsorgen. Skal vi få til en "sømløs straffegjennomføring", krever det et tett samarbeid mellom friomsorgen og fengslene, særlig når det gjelder prøveløslatelse med møteplikt og gjennomføring av EK.

Samtidig som TG er en utfordring, er den også en god grunn til å virkeliggjøre idéen om en "sømløs" straffegjennomføring som ble lansert i Stortingsmelding nr. 37. Spørsmålet er *hvordan* tilbakeføringsgarantien kan føre friomsorgen og fengslene tettere sammen. Dette gjelder særlig i forhold til de prøveløslatte med møteplikt.

Men det gjelder også andre som soner hele sin straff i friom-

sorgen, enten det er EK, program mot ruspåvirket kjøring eller samfunnsstraff. Spørsmålet er bare hvordan?

Kompetanse - nøkkel til det sømløse?

I friomsorgen er det fremdeles en hovedkapital av sosialfaglig kompetanse. I senere tid har både juridisk, pedagogisk og samfunnsfaglig kompetanse kommet til. I fengslene er det primært fengselsfaglig og juridisk kompetanse. Men det er også sosialfaglig og annen kompetanse der. I tillegg kommer begge steder all den uformelle kompetansen som mange tilsatte i kriminalom-

sorgen har - kompetanse som er nyttig med tanke på å bidra til at den domfelte selv makter å ta i bruk de hjelpetiltak som faktisk

står til rådighet. Denne uformelle kompetansen er i mange tilfeller vel så viktig som den formelle. Men som regel utfyller de hverandre.

Kanskje kan vi i overskuelig fremtid se konturene av en kriminalomsorg som virkelig er sømløs, og hvor den totale kompetans kapitalen tas i bruk til beste for de domfelte og hans eller hennes tilbakeføringsløp til samfunnet. Det vil trolig kreve en annen type organisering enn den vi har i dag. Forhåpentligvis kan det som i dag synes som nokså vanntette skott bygges ned, slik at bruken av den samlede kompetansen blir mer effektiv – og jobbinnholdet mer spennende og variert.

Prisverdig prøveprosjekt i Vestfold!

Nylig startet et arbeid i kriminalomsorgen i Vestfold for å finne ut hvordan TG kan bidra til bedre koordinering og samhandling mellom friomsorgen og Sem fengsel. Sem har flest møteplikter til Vestfold. Etter hvert vil de innhente erfaringer også fra Hof som leverer flest delgjennomføringer på EK til friomsorgen. På den måten kan Sem dra nytte av deres kompetanse på området. Målet er økt overføring på § 16 og

økt antall møteplikter fra Sem til friomsorgen i Vestfold.

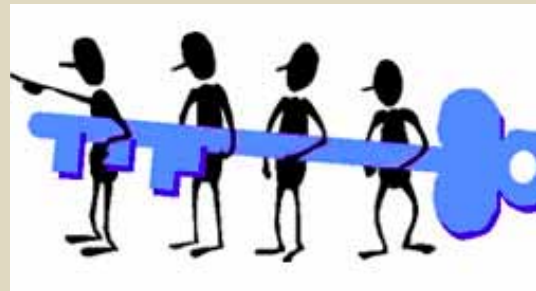
Vi referer her noen synspunkter og forslag som kom fram på et forberedende møte om dette prosjektet. Det heter blant annet:

For å realisere intensjonene i Stortingsmelding 37, Straff som virker, og TG, kreves det samarbeid både eksternt og internt i kriminalomsorgen og da særlig mellom fengsel og friomsorg ved møteplikt og ved delgjennomføring av EK.

- Hvordan kan vi bruke vår samlede kompetanse mer effektivt og få til gode tilbakeføringsløsninger for den enkelte?
- Hvordan få til kontinuitet og koordinering av gode virkemidler og tiltak for den enkelte, i en sømløs straffegjennomføring uten skott og myter mellom fengsel og friomsorg?
- Hvordan framstå som en helhet (ikke to etater) i samarbeidet med offentlige etater og frivillige organisasjoner med tanke på nødvendig oppfølging av tiltak og rettighetsbaserte tjenester?

Med overstående som utgangspunkt, ble det drøftet ulike måter å samhandle på, med fokus på felles ansvar og oppgaver, spesielt knyttet til møteplikt og EK.

Tettere/hyppigere kontakt mellom fengsel og friomsorg er en forutsetning for felles forståelse for de ulike straffeformene, for tettere samhandling og lovtolkning.

Samarbeidet må oppleves som nyttig, og knyttes til felles oppgaver.

Friomsorgen og Sem fengsel vil i prosjektperioden prøve ut tiltak og virkemidler som fremmer felles forståelse og anerkjennelse av hverandres arbeidsoppgaver, felles oppdrag og fag.

Konkrete forslag :

- Opprette kontaktperson i friomsorgen med særlig ansvar for fengslene
- Vurdere felles ”saksgjennomgangsdager/møter” enten ved fengselet eller på friomsorgskontoret, for vurdering av potensielle møteplikter og EK-kandidater
- Planlegge og etablere en hospiteringsordning mellom fengslet og friomsorgen
- Informere bedre om hverandres arbeidsoppgaver og oppdrag
- Vurdere om friomsorgen bør involveres i fagarbeidet i fengslene og omvendt
- Arbeide for at friomsorgen skal få bedre arbeidsvilkår i fengslene ved samarbeid med innsatte ift. møteplikt og ved utarbeidelse av personundersøkelse. Målet er at friomsorgsansatte skal bli møtt i fengselet som kolleger og ikke besøkende
- Viktig med relevant dokumentasjon til friomsorgen. Manglende tilgang til hverandres Kompis er en hindring i vurderingsarbeidet og overføringsprosessen

Mange gode forslag og vurderinger fra Vestfold altså – vi ser fram til evalueringen.

Tilbakeføringskoordinatorene

Tilbakeføringskoordinatorer ansettes nå fortløpende. Vi håper at ansettelsesprosessene vil være fullført i løpet av sommeren, og at tilbakeføringskoordinatorene vil være på plass i løpet av september.

Regionene har valgt forskjellige måter å plassere og benytte stillingene. Uansett er forutsetningen fra Stortingets side at dette skal være stillinger som kommer i *tillegg* til allerede eksisterende stillinger. Forutsetningen fra KSFs side er at de skal tilføre etaten ny kompetanse og ny giv når det gjelder tilbakeføringen. Dette gjelder både i egen etat, men ikke minst også i samarbeidet med de øvrige etatene.

9.-10. november 2011 arrangerer KSF en samling for alle tilbakeføringskoordinatorene for å drøfte fellesutfordringer og gi inspirasjon til en viktig jobb.

Rollefordelingen

Det er fremdeles stort engasjement rundt om i etaten når det gjelder tilsettingen av tilbakeføringskoordinatorene. Både kontaktbetjenter, sosial-

konsulenter og saksbehandlere som jobber klientrettet, er opptatt av hva nytt koordinatorene skal representere. Det samme gjelder NAV-ansatte, både faste og de som er tilknyttet Kvalifiseringsprogram-prosjektene. I samarbeid med regionene jobber KSF med å finne fram til enda tydeligere rollebeskrivelser, og regner med å ha dette klart til høsten. Det må uansett lokale tilpasninger til.

En presisering

Det ligger ingen kritikk av verken kontaktbetjener, sosialkonsulenter eller saksbehandlere i frimorsorgen at vi nå får tilbakeføringskoordinatorer. KSF er godt klar over hvilke fabelaktige jobb mange av disse gjør.

Det forhindrer ikke at det finnes koordineringsbehov – både innad i egen etat og i forhold

til etatssamarbeidspartnerne. Mange enheter har ikke sosialkonsulenter, og i noen enheter er ikke rammebetingelsene for kontaktbetjentarbeidet gode nok. Der trenger vi forsterket innsats. I enheter hvor disse ordningene fungerer godt, og som nå i tillegg får en tilbakeføringskoordinator, vil samarbeidet kunne styrkes ytterligere.

NAV- veiledere og Kvalifiseringsprogrammet

Rolleavklaring er det også nødvendig å foreta mellom våre “egne” sosialkonsulenter og de som er ansatt i NAV – enten permanent eller i prosjekt. Alle skal kunne erfare at de har en oppgave som er spesiell for dem, men som samtidig griper inn og samvirker med det andre yrkesgrupper gjør. TG – prosjektet jobber for at disse avklaringene blir gjort til glede for alle parter.

TG og linjeansvaret

KSF jobber også med spørsmålet om linjeansvar når det gjelder tilbakeføringsarbeidet. Når det er mange aktører med forskjellige linjer å forholde seg til (de andre etatene har jo også sine linjer), krever det tydelige avgrensninger og organisering.

Men dette er del av en mye større utfordring og det vil ta tid før dette arbeidet er fullført.

Nordisk Samarbeidsråd for Kriminologi

Nordisk Samarbeidsråd for Kriminologi (NSfK) interesserer seg for å forske på løslatelsesopplegg. De vil derfor i løpet av et par år gjennomføre løslatelsesseminarer i alle de nordiske landene. I høst er det Norges tur. Hensikten er å samle erfaring for å kunne videreutvikle løslatelsesarbeidet. De inviterer noen få representanter fra kommuner, NAV, lukket fengsel, åpent fengsel, overgangsbolig og friomsorgen. Det er et poeng at de kommunale representantene og NAV kommer fra de samme kommunene som kriminalomsorgsenhetene ligger.

Det vil bli skrevet rapport fra arbeidsseminaret.

Samarbeidet med de

Rapporten om samarbeidet med de frivillige vil trolig foreligge før sommeren. Kriminalomsorgen samarbeider med mer enn 60 små og store frivillige organisasjoner. Inkludert i dette tallet ligger også mange frivillige organisasjoner som friomsorgen benytter som oppdragsgivere for personer som avtjener en samfunnsstraff. De fleste stedene går samarbeidet meget godt.

Neste nummer kommer i september 2011 med hovedtema:
Rollefordeling

